

POSUDEK NA BAKALÁŘSKOU PRÁCI

NÁZEV PRÁCE: Žakovská vulgarita vůči vyučujícím v 6. a 9. ročníku základní školy

AUTOR PRÁCE: Vladimír Vajc

Bakalářská práce navazuje na sérii výzkumných šetření zabývajících se vulgaritou dětí školního věku. Autor se rozhodl zpracovat výsek situací, kdy se vulgární projevy týkají vyučujících. Práce se tedy zaměřuje na ryze pedagogický kontext. Téma je z hlediska školské praxe i z hlediska vývojové a sociální psychologie velmi zajímavé i užitečné, ale přitom dosud nevytěžené. Proto jsem ráda, že se jej autor zhostil. Jeho nasazení po celou dobu vzniku práce hodnotím jako téměř ukázkové – průběžně téma promýšlel, jednotlivé fáze realizoval s dostatečnou časovou dotací, posuny konzultoval, byl samostatný a iniciativní.

Práce má přiměřený rozsah. Je psána bez chyb, má čtivý styl, který místy dosahuje až populárně-naučné povahy (žoviálnost původního draftu byla utlumena a výsledný text hodnotím po stylistické a žánrové stránce jako kvalitní). Autor pracuje s uctyhodným množstvím pramenů, z nichž je řada cizojazyčná.

Design výzkumu považuji pro studované téma za vhodný. Sběr dat probíhal bez problémů, shromážděná data (zápisy z pozorování a přepisy rozhovorů) jsou podrobná a vyčerpávající. Analýza je přehledná, důvěryhodně dokumentovaná.

Výzkum dospěl ke dvěma základním zjištěním, která nejsou nijak překvapivá:

1) starší děti jsou vulgárnější než mladší, což autor správně interpretuje v kontextu vývojových potřeb dospívání, kdy je nutné vymezovat se (a to prostřednictvím konfliktů, které vulgarita vyvolává) vůči dospělým autoritám

2) chlapci jsou vulgárnější než dívky, a to v obou sledovaných věkových skupinách

Očekávatelnost závěrů nepokládám za problém. V tématu dosud nebylo provedeno mnoho výzkumů, a proto je na místě dříve než budou kladeny specifické otázky prostudovat i obecné parametry jevu, v kterých se vědecké nálezy mohou krýt / kryjí s laickým poznáním.

Výzkum potvrdil význam situačního kontextu, konkrétně rozdíl mezi přestávkami a vyučovacími hodinami. Míra formálnosti situace byla zásadní jak pro výskyt vulgarity, tak pro její hodnocení ze strany vyučujících. Děti obě časo-prostorové jednotky vnímají odděleně a spojují s nimi odlišná pravidla. Z mého pohledu se jedná o důkaz toho, že vnější strukturace vyučovacího procesu je opodstatněná a návrhy na její oslabení, které existují v prostředí inspirovaném alternativní pedagogikou (např. zrušení zvonění), nejsou šťastné.

Autor provedl rozlišení drзости a vulgarity. Chápe je z hlediska odlišné míry intenzity – drzost je předstupněm a nižším stupněm vulgarity. Odlišení (tj. vytvoření škály porušování komunikačních pravidel) je logické a analyticky vhodné. Ovšem kladu si otázku, jak autor pracuje se situacemi, kdy obě kategorie splývají (vyjadřovat se vulgárně je projevem drзости)?

V případě zjištění o vyšší vulgaritě chlapců, nabízím alternativní pohled (na základě jiných výzkumů vulgarity), k němuž by se autor mohl vyjádřit v průběhu obhajoby. Může být větší vulgarita chlapců důsledkem menší schopnosti rozlišovat situační normy? Tj. vulgární vyjádření za přítomnosti učitele/ky

není záměrným nástrojem, jak dosáhnout vymezení se, nýbrž vyplývá z toho, že daní chlapci necítí nevhodnost vulgárních vyjádření ve formálně definované situaci. Otázka, kterou autorovi kladu, se tedy týká toho, do jaké míry je vulgarita interiorizovanou normou (vyjádření pak pro autora ztrácí svůj provokativní náboj) a/nebo vědomou jazykově-komunikační strategií. A případně zda se v podílu těchto dvou přístupů k vulgaritě liší kategorie chlapců a kategorie dívek.

Výzkum je ukotven v aktuální pedagogické praxi. I skutečnost, že školy neměly žádný problém s umožněním realizace výzkumu, je důkazem toho, že žákovskou vulgaritu řeší (nejedná se tedy o žádný vědecký artefakt). Bylo by možné využít výsledky výzkumu k formulaci určitých doporučení / opatření pro školskou praxi?

Závěr: Bakalářskou práci Vladimíra Vajce doporučuji k obhajobě. Práci hodnotím jako kvalitní.

V Praze, 23. srpna 2014

PhDr. Irena Smetáčková, Ph.D.